

مقاله پژوهشی: تبیین عوامل موثر بر مشارکت زنان در هوشمند سازی شهر

اکرم ناصری فرا، بهرام بیات، منصوره نیکو گفتار^۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۹/۲۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۸/۰۶

چکیده

هوشمندسازی یا هوشمند شدن زندگی جمعی از موضوعات فراگیر در عصر حاضر است که به دغدغه ای برای ساختارهای مدیریتی تبدیل شده است. در حوزه هوشمندسازی مشارکت مردمی در آن یکی از ضمانت‌های نیل به موفقیت ارزیابی می‌شود. هدف مقاله تبیین عوامل موثر بر مشارکت زنان در هوشمندسازی شهر در بحران کرونا است که با روش پیمایش و با جامعه آماری کلیه زنان ۱۸ سال به بالای مناطق ۷ و ۸ تهران است که با روش نمونه‌گیری ی تعداد ۳۸۴ نفر انتخاب شده است. برای تبیین نظری موضوع و استخراج فرضیه‌ها از نظریه‌های مشارکت، سرمایه اجتماعی، جامعه شبکه-ای بهره گرفته شده است.

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که متغیرهای شبکه‌های اجتماعی و سودمندانگاری هم به طور مستقیم و هم به شکل غیر مستقیم بر متغیر وابسته (هوشمندسازی) تأثیرگذار می‌باشند. متغیر اعتماد اجتماعی فقط به طور مستقیم بر متغیر وابسته (هوشمندسازی) تأثیرگذار می‌باشد. همچنین تأثیر کل متغیر اعتماد اجتماعی بر متغیر هوشمندسازی شهر برابر ۰/۵۷۱ می‌باشد و تأثیر کل متغیر شبکه اجتماعی بر متغیر هوشمندسازی شهر برابر ۰/۵۳۱ می‌باشد. و تأثیر کل متغیر سودمندانگاری بر متغیر هوشمندسازی شهر برابر ۰/۴۷۹ می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: هوشمند سازی، اعتماد، مشارکت، سودمند انگاری، شبکه های اجتماعی

^۱ گروه جامعه شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران

^۲ گروه جامعه شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران، بهرام بیات (نویسنده مسئول) bahrambayat@yahoo.com

^۳ گروه جامعه شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران، منصوره نیکو گفتار مشاور mnikoogoftar@gmail.com

۱- بیان مساله

امروزه هوشمندشدن ابعاد مختلف زندگی بشر از موضوعات مبتلا به اکثریت جوامع بشری است که مورد توجه فراوان قرار گرفته است. بر اساس روند رسوخ و سیطره هوشمندی بر زندگی جوامع می توان از عصر هوشمند سخن به میان آورد که این مهم با خود ویژگی ها و الزامات بسیاری را برای بشر به ارمغان آورده و در آینده در سطح گسترده تری این ارمغان توسعه خواهد یافت.

یکی از موضوعات محوری هوشمندسازی و هوشمندشدگی در عصر حاضر هوشمندشدن شهرها و بویژه کلان شهرهاست که ضرورت ورود به آن از جمیع جهات اهمیت روزافزونی پیدا می کند به نظر می رسد امکان تبادل اطلاعات بین اجزای شهر و شهروندان از ارکان اصلی عملیاتی کردن شهر هوشمند است. یکی از این ابعاد نقش مؤثر شهروندان (زنان) در شهر هوشمند نیز است و به موضوع چگونگی فراهم آوردن موقعیت بهره مندی بهتر در شهر هوشمند از یک زندگی سالم و با کیفیت برای شهروندان بالاخص زنان می پردازد.

شهر هوشمند نیازمند زیرساخت های فراوانی است و شهر باید آماده فرآیند تحول بشود اما تجربه همه کشورهای که به شهر هوشمند دست یافته اند و یا صحبت با نخبگان و اندیشمندان که در این حوزه تلاش های بسیاری داشته اند ما را به این نتیجه می رساند که شهر هوشمند نیازمند مشارکت همگانی نیز است، یعنی زمانی زیرساخت ها و پروژه های اجرا شده کارآیی لازم را در شهر خواهد داشت که شهروندان و ساکنین شهر با این مقوله آشنا شوند و با فرهنگ شهرنشینی از نوع شهر هوشمند آن ارتباط مؤثری برقرار کنند.

مشارکت به گونه رفتار اجتماعی مورد نظر است چنانچه به نظر بسیاری از جامعه شناسان رفتار تحت تأثیر زنجیره عواملی ایجاد می شود که قصد و نیت تأثیرپذیر از گرایش ها و هنجارهای مرتبط با رفتارهای اجتماعی را دارد. در این رویکرد نهایتاً عناصر فرهنگی جوامعی که می تواند بر مشارکت مؤثر واقع شود، مورد توافق قرار می گیرد.

در حوزه مشارکت یکی از عناصر پایه ای مشارکت، مشارکت زنان است که بنا به دلایلی این مشارکت بویژه در حوزه های سیاسی به عنوان قالب کلاسیک مشارکت نقشی منفعلانه دارند. اما به نظر می رسد در حوزه های مدرن و نوین نقش مشارکتی زنان می تواند بسیار گسترده صورت گیرد در نیمه دوم سال ۱۳۹۸ ایران دچار یک بحران بیماری شد (ویروس کرونا) مدارس دانشگاه ها مراکز خرید و مساجد و... در آستانه سال نو و ایام اعتکاف در تمامی شهرها اعلام تعطیلی داشتند. بسیاری از کسب و کار ها و فعالیت های اقتصادی و آموزشی به مشکل برخورد کردند. و در این راستا آموزش مجازی و خرید فروش الکترونیکی مورد اقبال قرار گرفت از این رو در تحقیق حاضر هوشمندسازی شهر با ضرورت بحران کرونا به عنوان حوزه ای در نظر گرفته شده است که مشارکت شهروندان (زنان) یکی از ارکان رسیدن به شهر هوشمند است.

۱- مروری بر ادبیات موضوع

در تحقیقی با عنوان « نقش شبکه های اجتماعی موبایلی در زندگی زنان (مطالعه موردی : شهر رشت)» بیان نموده اند که در سال های اخیر ، گسترش ضریب نفوذ اینترنت در کشور و عضویت در شبکه های اجتماعی از طریق گوشی های تلفن همراه رشد چشمگیری داشته است. به رغم همه گیر شدن شبکه های اجتماعی، حضور زنان در این شبکه ها و تاثیرات این شبکه ها بر زندگی آنان از منظر جامعه شناختی اهمیت دارد. (علی خواه و همکاران (۱۳۹۶)

و در تحقیق دیگر با عنوان «تئوری شهر هوشمند و ارزیابی مؤلفه های زیرساختی آن در مدیریت شهری مورد شناسی: شهرداری تبریز» نشان می دهند که، آنچه یک شهر را به سمت هوشمندی پیش می برد، صرفاً استفاده از ابزار الکترونیک و سیستم ارتباطاتی آن شهر نیست؛ بلکه نحوه برنامه ریزی و استفاده از این ابزار در جهت ارتقای سطح کیفی زندگی شهروندان یک شهر است. هدف شهر هوشمند افزایش کیفیت زندگی شهری با رویکرد توسعه پایدار است. ایده ایجاد شهرهای هوشمند که بحث جدیدی در برنامه ریزی شهری است، در دو دهه اخیر مطرح شده و مؤلفه های آن به طور کامل مورد تعریف و شناسایی قرار نگرفته است. شهر هوشمند واقعی است که با توجه به گسترش روزافزون تکنولوژی اطلاعات در شهر و در راستای پاسخگویی به نیازهای جدید شهروندان به اطلاعات و امکانات سخت افزاری و نرم افزاری در زندگی شهری آنان، پا به عرصه ظهور می گذارد. در این تحقیق آنچه یک شهر را به سمت هوشمندی پیش می برد، صرفاً استفاده از ابزار الکترونیک و سیستم ارتباطاتی آن شهر نیست بلکه استفاده از این ابزار جهت ارتقای سطح کیفی زندگی شهروندان یک شهر است. روستایی و پورمحمدی (۱۳۹۶)

در پژوهش دیگر تحت عنوان دولت و توسعه ناهموار در خصوص مشارکت در اجتماع بیان کردند که تدقیق در ویژگی های حکمروایی (مشارکت، توافق همگانی، کارایی و اثر بخشی، پاسخ دهی، دربرگیرندگی، قانونمندی، شفافیت و پاسخگویی) گویای این است که سنگ بنای آن در مقیاس محلی و در اجتماع محلی است تا به تدریج در همبستگی و یکپارچگی اجتماعات به مقیاس کلان و حکومتی سرایت کند. این ویژگی ها در سطح کلان ملی قابل پایش نیست و با تمرکززدایی و پیگیری نهادهای مدنی در سطح محلی عملیاتی می گردد. اندی و تومانی^۴ (۲۰۰۹)

« بررسی بسترها و موانع رشد شهر هوشمند در شهرهای میانی مطالعه موردی: شهر خرم آباد» را مطالعه کردند. پژوهش حاضر با هدف ارزیابی بسترها و موانع رشد شهر هوشمند در شهر خرم آباد به عنوان یک شهر میانی تدوین گردیده است، روش به کارگیری توصیفی - پیمایشی و مبتنی بر منابع اسنادی و کتابخانه ای می باشد. نتایج حاصل از

---

^۴-Andy and toomuny

بررسی‌ها براساس دیدگاه پاسخگویان نشان می‌دهد؛ مهمترین پتانسیل‌های اعمال رشد شهر هوشمند در خرم‌آباد را می‌توان در شرایط بستری، ایجابی و مشوق‌ها دانست. شرایط کالبدی و محیطی شهر خرم‌آباد به عنوان پتانسیل بالقوه جهت رشد شهر هوشمند مطرح می‌گردند. در مقابل مهم‌ترین موانع اعمال سیاست رشد هوشمند در این شهر؛ شامل عواملی از قبیل: نگرش‌های مدیریتی، نحوه توزیع کاربری‌ها (توزیع نامناسب آنها)، وضعیت فرهنگی-اجتماعی و اقتصادی حاکم بر شهر می‌باشد. باید عنوان نمود، دسترسی به فناوری‌های هوشمند می‌تواند نقش مهمی در بهبود وضعیت زندگی شهروندان خرم‌آبادی داشته باشد. تحقق این امر، مستلزم پرداختن به موضوعات مهمی از قبیل تغییر در نظام برنامه ریزی، اعمال مدیریت صحیح شهری، توجه به زیر ساخت‌ها و فرهنگ سازی می‌باشد. زین‌الدینی و همکارانش: ۱۳۹۳

در پژوهشی با عنوان "نابرابری، اعتماد و مشارکت مدنی"، با استفاده از داده‌های ایالتی آمریکا در دهه‌های ۱۳۸۰، ۱۳۹۰ و ۱۹۹۰ به بررسی علت مشارکت افراد در اجتماعات مدنی پرداختند. آنها چهار فرضیه اصلی را در این پژوهش آزمون نمودند: نابرابری موجب بی‌اعتمادی می‌شود؛ اثرات نابرابری بر مشارکت بیشتر به صورت غیر مستقیم و از طریق اعتماد است نه به صورت مستقیم؛ اعتماد تأثیر بیشتری بر انواع اجتماعی مشارکت مدنی دارد تا بر مشارکت سیاسی، و تأثیر اعتماد بر مشارکت مدنی بیشتر از تأثیر مشارکت مدنی بر اعتماد است. این چهار فرضیه مورد تأیید قرار گرفت. یافته‌ها نشان می‌دهد که نابرابری موجب کاهش اعتماد تعمیم یافته می‌شود و قوی‌ترین تعیین‌کننده آن است. اسلینر و همکاران: (۲۰۰۳)

از بررسی‌های به عمل آمده در پیشینه تحقیق آنچه مشخص است این است که حضور شهروندان در استفاده از شبکه‌های اجتماعی و امکانات هوشمند دارای اهمیت قابل توجهی است. اما در مقاله نخست تنها حضور زنان بدون احصای نیاز آنان مطرح می‌شود. و یا دسترسی و آگاهی از نحوه استفاده و یا اعتمادسازی و... لحاظ نشده است. بنابراین نقش و میزان مشارکت در تعاملات هوشمند در زنان در شهر تهران و شهر هوشمند مد نظر این پژوهش می‌باشد. در این راستا شهر الکترونیک هزینه‌های زیادی را متحمل می‌شود. از این رو اگر شهروندان آگاهی و اعتماد لازم را نسبت به برنامه هوشمندسازی شهر نداشته باشند، میزان مشارکت مطلوب آنها تحقق نخواهد یافت.

۲- مبانی نظری

الف- نظریه مشارکت

در سده‌های اخیر و به ویژه در پی رنسانس و انقلاب صنعتی که تحولات اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی عمده‌ای در جامعه بشری رخ داده و ساختار جوامع را متنوع و دگرگون نموده است، تنها راه نیل به

هدفهای انسانی به ویژه توسعه امنیت و پایداری آنها، مشارکت و همیاری گروه‌ها، قشرها، طبقات اجتماعی شناخته شده است. به نظر آرنشتاین مشارکت در عمل دارای سطوحی است چرا که همه افراد به یک میزان در امور مختلف اجتماعی مشارکت ندارند. آرنشتاین به طور کلی سه سطح از مشارکت را در نظر گرفته است:

- (۱) عدم مشارکت،
- (۲) مشارکت غیرمستقیم و
- (۳) مشارکت مستقیم.

هر یک از این سطوح خود به چند سطح جزئی‌تر تفکیک می‌شود. آرنشتاین مبنای اصلی جهت تعیین سطوح مشارکت در یک جامعه را میزان توسعه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی آن جامعه می‌داند، به طوری که هرچه یک جامعه توسعه یافته‌تر باشد، شرایط و احتمال مشارکت مردم فراهم‌تر و لذا مشارکت در سطح بالاتر صورت می‌گیرد. (آرنشتاین، ۱۹۹۶: ۴۷ به نقل از بیات ۱۳۸۷: ۱۲۱). در این نردبان پایین‌ترین پله را کنترل و بالاترین پله را کنترل‌کننده (ناظر) تشکیل می‌دهد. بر مبنای اندیشه آرنشتاین همه افرادی که در فرآیند مشارکت درگیر می‌شوند، از درجه و میزان مشارکت یکسانی برخوردار نیستند. بلکه بر اساس پله و موقعیتی که در این فرآیند کسب می‌نمایند، جایگاه مشارکتی آنها تعیین می‌شود. برخی مطالعات انجام شده در زمینه مشارکت حاکی از این است که بین رضایتمندی از تصمیم جمعی و میزان مشارکت اعضا در تصمیم‌گیری رابطه مثبتی وجود دارد. از جمله پژوهشگرانی که وجود رابطه مستقیم بین مشارکت در تصمیم‌گیری و رضایتمندی را گزارش کرده‌اند، می‌توان به موزر و ریمر (۱۹۵۶) فرنچ و دیگران (۱۹۵۸) اشاره کرد. موزر و ریمر و فرنچ و دیگران (۱۹۶۰) دریافتند که مشارکت در تصمیم‌گیری زمانی به رضایتمندی می‌انجامد که اعضای نظام، احساس کنند مشارکت آنها، در تصمیم‌گیری فعالیت‌های مشروع، عمقی و نه سطحی و پیش پا افتاده است. همبلین و دیگران (۱۹۶۱) به این نتیجه رسیدند که مشارکت و تصمیم‌گیری زمانی به رضایتمندی می‌انجامد که اعضا متقاعد شوند که رهبران‌شان مهارت کافی ندارند. (شومیکر، ۱۳۶۹: ۳۰۵) به نظر می‌رسد یکی از دلایل منطقی که باعث می‌شود اعضای یک نظام اجتماعی از برخی تصمیم‌ها احساس رضایت کنند این است که با مشارکت در فرآیند تصمیم‌گیری اعضا در می‌یابند که بیشتر افراد نظام مایل به پذیرش تصمیم هستند. مشارکت در تصمیم‌گیری فرد را از میان تعهد و توافق گروه آگاه می‌سازد. اگر فرد از پشتیبانی افراد دیگر در مورد تصمیم‌گیری اتخاذ شده آگاه باشد، احتمال رضایتمندی وی نیز بیشتر می‌شود. (همان: ۳۰۶) بنابراین امر تصمیم‌گیری که امروزه یکی از اصول اساسی مشارکت به معنای جدید آن تلقی شده است و مشارکت بدون تصمیم‌گیری ناتمام تلقی می‌شود از طرف دیگر موجب خشنودی و رضایت فرد مشارکت‌کننده از فعالیت‌های مشارکتی خود شده و او را به انجام آن ترغیب می‌کند. در حالی که در مشارکت به شکل سنتی آن که مشارکت جو تنها در اجرای یک پروژه فعالیت گروهی نقش دارد و عملاً از تصمیم‌گیری کنار گذاشته می‌شود و رغبت و رضایتمندی چندانی از مشارکت خود نمی‌تواند به دست آورد و رضایتمندی کمتر باعث مشارکت و فعالیت کمتر او می‌شود. به همین دلیل است که در سازمان‌هایی که به شیوه دموکراتیک اداره می‌شوند و افراد رده‌های پایین نیز در جریان تصمیم‌گیری قرار داده

می‌شوند، مشارکت بیشتر و در نتیجه کارایی و اثربخشی بیشتری را هم نسبت به سازمان‌های با رهبری اقتدارگرا به دنبال دارند. (اکبری، ۱۳۸۳: ۳۵)

ب- نظریه سرمایه اجتماعی

نظریه سرمایه اجتماعی از آن رو در این تحقیق مورد عنایت قرار گرفته است که مدیریت شهری و به صورت خالص شهرداری تهران برای ترویج فرهنگی و ایجاد تمایل و گرایش در شهروندان برای مشارکت در هوشمند سازی شهری احتیاج دارد که از سرمایه اجتماعی خود بهره بگیرد که در این تحقیق مفروض این است که شهروندان برای مشارکت با مدیریت شهری در امر هوشمند سازی بایستی در مرحله اول آگاهی و اطلاع کافی از موضوع هوشمند سازی داشته باشند. بعد از مرحله آگاهی دومین متغیر اساسی متغیر اعتماد است که شهروندان بایستی نسبت به مدیریت شهری اعتماد داشته باشد تا نوبت به مرحله عملی یعنی همان گام اقدام و مشارکت برسد که سرمایه اجتماعی این مهم را ایفا می نماید. کلمن، سرمایه اجتماعی مجموعه‌ای از منابعی می‌داند که در روابط خانواده و سازمان اجتماعی محلی وجود داشته و برای رشد اجتماعی یا شناختی یک کودک یا جوان مفیدند. به عقیده وی این منابع برای افراد مختلف متفاوتند و می‌توانند امتیاز مهمی را برای توسعه سرمایه انسانی کودکان و جوانان ایجاد کنند. (کلمن ۱۹۹۸، فیلد، ۱۳۸۶: ۴۴) وی معتقد است سرمایه اجتماعی عبارت از ارزش آن جنبه از ساختار اجتماعی است که بعنوان منابعی در اختیار اعضاء یک گروه یا یک سازمان قرار می‌گیرد تا بتوانند به اهداف و منافع خود دست یابند. همچنین وی در نظریه خود، سرمایه انسانی را هدف غایی مطرح کرده و سرمایه اجتماعی را بعنوان ابزاری برای رسیدن به سرمایه انسانی قلمداد می‌کند و با استفاده از این مفهوم به دنبال شناخت نقش هنجارها و ارزش‌ها در داخل خانواده یا شبکه‌های اجتماعی بود تا از این طریق بتواند موجب تقویت سرمایه‌های انسانی شود. کلمن، سرمایه اجتماعی مجموعه‌ای از منابعی می‌داند که در روابط خانواده و سازمان اجتماعی محلی وجود داشته و برای رشد اجتماعی یا شناختی یک کودک یا جوان مفیدند. به عقیده وی این منابع برای افراد مختلف متفاوتند و می‌توانند امتیاز مهمی را برای توسعه سرمایه انسانی کودکان و جوانان ایجاد کنند. (کلمن، ۱۳۸۶: ۴۴). وی معتقد است سرمایه اجتماعی عبارت از ارزش آن جنبه از ساختار

اجتماعی است که بعنوان منابعی در اختیار اعضاء یک گروه یا یک سازمان قرار می‌گیرد تا بتوانند به اهداف و منافع خود دست یابند. همچنین وی در نظریه خود، سرمایه انسانی را هدف غایی مطرح کرده و سرمایه اجتماعی را بعنوان ابزاری برای رسیدن به سرمایه انسانی قلمداد می‌کند و با استفاده از این مفهوم به دنبال شناخت نقش هنجارها و ارزش‌ها در داخل خانواده یا شبکه‌های اجتماعی بود تا از این طریق بتواند موجب تقویت سرمایه‌های انسانی شود.

از نظر وی اعتماد و ارتباط متقابل اعضاء در شبکه به عنوان منابعی هستند که در کنش‌های اعضای جامعه موجود است و همین عناصر می‌توانند راه را برای نیل به منافع متقابل هموار نمایند و این منافع فراتر از سطح فردی و در سطح ملی مطرح می‌شود؟

پیربورديو، سرمایه اجتماعی را مجموعه منافع مادی یا معنوی می‌داند که به یک فرد یا گروه اجازه می‌دهد تا شبکه پایداری از روابط کم و بیش نهادینه شده بر اساس آشنایی و شناخت کامل را در اختیار داشته باشند (پیربورديو، ۱۳۸۶: ۳۱).

جیمز کلمن، سرمایه اجتماعی مجموعه‌ای از منابعی می‌داند که در روابط خانواده و سازمان اجتماعی محلی وجود داشته و برای رشد اجتماعی یا شناختی یک کودک یا جوان مفیدند. به عقیده وی این منابع برای افراد مختلف متفاوتند و می‌توانند امتیاز مهمی را برای توسعه سرمایه انسانی کودکان و جوانان ایجاد کنند. (کلمن، ۱۳۸۶: ۴۴). وی معتقد است سرمایه اجتماعی عبارت از ارزش آن جنبه از ساختار اجتماعی است که بعنوان منابعی در اختیار اعضاء یک گروه یا یک سازمان قرار می‌گیرد تا بتوانند به اهداف و منافع خود دست یابند. همچنین وی در نظریه خود، سرمایه انسانی را هدف غایی مطرح کرده و سرمایه اجتماعی را بعنوان ابزاری برای رسیدن به سرمایه انسانی قلمداد می‌کند و با استفاده از این مفهوم به دنبال شناخت نقش هنجارها و ارزش‌ها در داخل خانواده یا شبکه‌های اجتماعی بود تا از این طریق بتواند موجب تقویت سرمایه‌های انسانی شود.

American Academy of Political and Social Science 67: ^۶

bourdieu & wacquant ^۷

colman ^۸

رابطه پوتنام بعنوان یکی از نظریه‌پردازان حوزه سیاست، سرمایه اجتماعی را مجموعه‌ای از ویژگی‌های زندگی اجتماعی نظیر شبکه‌ها، هنجارها و اعتماد می‌داند که مشارکت‌کنندگان را قادر می‌سازد تا به شیوه‌ای مؤثرتر، اهداف مشترک خود را تعقیب کرده و در نهایت، با اتحاد مبتنی بر اعتماد و تعاون به اهداف خود نایل شوند.

۹ پوتنام، ۱۳۸۶: ۵۵).

از نظر وی اعتماد و ارتباط متقابل اعضاء در شبکه به عنوان منابعی هستند که در کنش‌های اعضای جامعه موجود است و همین عناصر می‌توانند راه را برای نایل به منافع متقابل هموار نمایند و این منافع فراتر از سطح فردی و در سطح ملی مطرح می‌شود!

پیربورديو، سرمایه اجتماعی را مجموعه منافع مادی یا معنوی می‌داند که به یک فرد یا گروه اجازه می‌دهد تا شبکه پایداری از روابط کم و بیش نهادینه شده بر اساس آشنایی و شناخت کامل را در اختیار داشته باشند (پیربورديو، ۱۳۸۶: ۳۱).

رابطه پوتنام بعنوان یکی از نظریه‌پردازان حوزه سیاست، سرمایه اجتماعی را مجموعه‌ای از ویژگی‌های زندگی اجتماعی نظیر شبکه‌ها، هنجارها و اعتماد می‌داند که مشارکت‌کنندگان را قادر می‌سازد تا به شیوه‌ای مؤثرتر، اهداف مشترک خود را تعقیب کرده و در نهایت، با اتحاد مبتنی بر اعتماد و تعاون به اهداف خود نایل شوند. (Putnam, 1996، فیلد، ۱۳۸۶: ۵۵).

پیربورديو، سرمایه اجتماعی را مجموعه منافع مادی یا معنوی می‌داند که به یک فرد یا گروه اجازه می‌دهد تا شبکه پایداری از روابط کم و بیش نهادینه شده بر اساس آشنایی و شناخت کامل را در اختیار داشته باشند (بورديو، ۱۹۹۲، فیلد، ۱۳۸۶: ۳۱).

Putnam ^۹

American Academy of Political and Social Science 67: ^{۱۰}

bourdieu & wacquant ^{۱۱}

از نظر وی این شکل از سرمایه حاصل جمع منابع بالقوه و بالفعلی است که نتیجه مالکیت شبکه با دوامی از روابط نهادی شده بین افراد و به عبارت ساده‌تر عضویت در یک گروه است. از نظر وی این سرمایه در طول زمان و تلاش افراد جامعه به دست می‌آید و محصول نوعی سرمایه‌گذاری فردی یا جمعی، آگاهانه یا ناآگاهانه است که به دنبال تثبیت یا بازتولید روابط اجتماعی است که مستقیماً در کوتاه‌مدت یا بلندمدت قابل استفاده هستند. (شارع‌پور، ۱۳۸۳). به اعتقاد بوردیو، سرمایه می‌تواند در قالب سه شکل مختلف ظاهر شود: سرمایه اقتصادی که قابل تبدیل به پول بوده و در شکل حق مالکیت نهادینه می‌شود. سرمایه فرهنگی که تحت شرایط خاصی قابل تبدیل به سرمایه اقتصادی بوده و در شکل مدارج تحصیلی نهادینه می‌شود و بالاخره سرمایه اجتماعی که تحت شرایط خاصی قابل تبدیل به سرمایه اقتصادی بوده و ممکن است در شکل اصالت و شهرت نهادینه شود (همان)

نظریه شبکه ایی کاستلز

یکی از نظریات برجسته ای که درباره جامعه شبکه ای ارایه شده است، نظریه «قدرت ارتباطات» مانوئل کاستلز است که در کتابی با همین عنوان در سال ۲۰۰۹ منتشر شده است. کاستلز در اغلب کتاب های خود مانند «عصر اطلاعات»، «قدرت ارتباطات» و «شبکه های خشم و امید» از روش شناختی خاصی بهره می گیرد. شیوه کار او صورت بندی فرضیه هایی مشخص و تایید آنها با استفاده از نظریات و پژوهش های دانشمندان و پژوهشگران برجسته و تحلیل ثانوی آنهاست. روش کار او استفاده از رویکرد ویرایشی، تحلیل و مفصل بندی مطالب خویش از طریق آنهاست.

کتاب «قدرت ارتباطات» که تفصیل مطالب ارتباطی مطرح شده در کتاب عصر اطلاعات نیز محسوب می شود در زمره چنین نظریاتی است. این استاد پرآوازه اسپانیایی الاصل دانشگاه برکلی کالیفرنیا پیش از این در سه گانه خود با عنوان «عصر اطلاعات» به تبیین جامعه شبکه ای به صورت تفصیلی پرداخته است. به نظر می رسد که مشرب فلسفی کاستلز، حرکت بر مدار ساختارگرایی آلتو است هر چند او به صورت آشکار بر چنین گزاره ای مهر تایید نزده است. کاستلز با بیان اینکه «پیام همان پیام است» از جبرگرایی تکنولوژیک مک لوهانی و شعار مشهور او یعنی «رسانه همان پیام است» تا حدی فاصله می گیرد با این حال در بیان آراء خود، دل بستگی به مک لوهان را پنهان نکرده است. «از نظر کاستلز، شبکه ها، ریخت اجتماعی جدید جوامع ما را تشکیل می دهند و گسترش منطق شبکه ای تغییرات چشم گیری در عملیات و نتایج فرایندهای تولید، تجربه، قدرت و فرهنگ ایجاد می کند. (مهدی زاده، ۱۳۹۳، ص ۳۳۷).

این ادعا که «شبکه ها، ریخت اجتماعی جوامع را تشکیل می دهند» تا حدی اغراق آمیز است و نیاز به تبیین دارد و برای اثبات آن به ادله، قرائن و شواهد بیشتری نیاز دارد. اینکه ریخت اجتماعی جوامع به شبکه

ها محدود شود موجب به حاشیه راندن بسیاری از واقعیات اجتماعی و ایجاد خلل در درک واقعی جامعه می شود.

در نظریه جامعه شبکه ای، کاستلز ارجحیت بیشتری برای فضای مجازی نسبت به فضای واقعی قائل شده است. این در حالی است که این دو فضا در یکدیگر تنیده هستند و کنش گری اجتماعی و سیاسی به طور توأم در این دو فضا، غیر قابل تفکیک از یکدیگر است. شاید همین بزرگ نمایی های غیر انطباق با واقعیت سبب شده است که کاستلز در کتاب جدید خود با عنوان «شبکه های خشم و امید، جنبش های اجتماعی در عصر اینترنت» تا حدی این دیدگاه جبرگرایانه را تعدیل کند. در فاصله زمانی ۱۳ ساله تالیف دو کتاب عصر اطلاعات و کتاب اخیری قدرت ارتباطات، او نتوانسته شواهد و دلایل بیشتری برای شبکه ای شدن ریخت اجتماعی جوامع بیابد. در کتاب اخیر به تجربیاتی از استفاده فعالان در کشورهای تونس، مصر، اسپانیا و بورس وال استریت از شبکه های اجتماعی اشاره کرده که تنها گزاره هایی درباره کارکردهای این شبکه هاست و برای عمومیت یافتن کارکرد شبکه های اجتماعی و تسری آنها به تمام جنبه های زندگی شهروندان در سطح جهانی به شواهد بیشتری نیاز دارد. (همان).

یک نکته مشترک در نظریات کاستلز از جمله نظریه های «جامعه شبکه ای» و «قدرت ارتباطات» تلاش برای اثبات جهان شمولی این نظریات است. هر چند کاستلز تلاش دارد فاصله خود را با باورهای پارادایم مدرنیسم حفظ کند ولی از این منظر با این پارادایم که در صدد ارایه نظریات جهانشمول است همنا می شود. کاستلز در کتاب قدرت ارتباطات در صدد است اثبات کند قدرت و ضد قدرت در شبکه های ارتباطی جهانی نهفته است: «قدرت در وهله اول از طریق معناسازی در ذهن انسان و به کمک فرایندهای ارتباطی اعمال می گردد که در شبکه های چند رسانه ای جهانی / محلی با رویکرد ارتباط جمعی، از جمله ارتباط جمعی خودانگیز، اجرایی می شوند.» (کاستلز، ۱۳۹۳ الف، ص ۷۴۳).

«با نفوذ روزافزون اینترنت، شکل جدیدی از ارتباطات تعاملی پدید آمده است و به این ترتیب ظرفیت ارسال پیام های چند به چند، در زمان حال یا زمانی انتخاب شده و با امکان استفاده از ارتباطات نقطه به نقطه، پخش محدود یا گسترده، با توجه به اهداف و ویژگی های معطوف به کنش ارتباطی در نظر گرفته شده، مشخص می شوند. این شکل تازه ارتباطات را به لحاظ تاریخی، ارتباطات جمعی خودانگیز) می نامم.» (کاستلز، ترجمه بصیریان، ۱۳۹۳ الف، ص ۱۴۴).

فرضیه های تحقیق:

۱. بین میزان اطلاعات و آگاهی زنان و مشارکت اجتماعی آنان در هوشمند سازی شهر رابطه وجود دارد.

۲. بین سودمند انگاری زنان و مشارکت اجتماعی آنان در هوشمند سازی شهر رابطه وجود دارد.

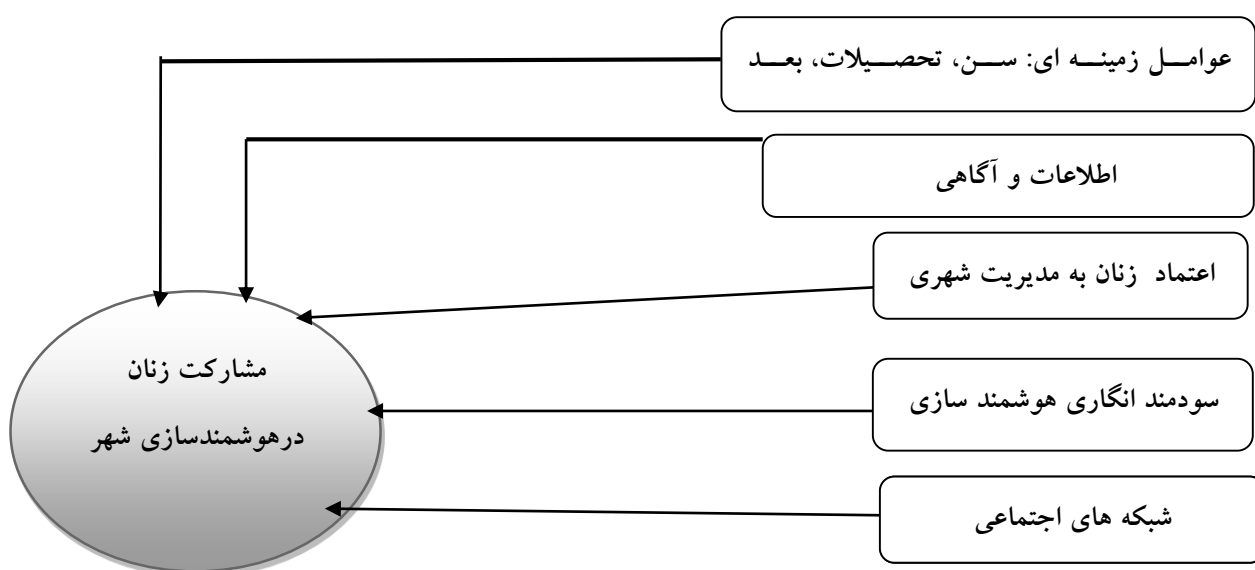
۳. بین میزان استفاده از شبکه های اجتماعی زنان و هوشمند سازی شهر رابطه وجود دارد.

۴. بین میزان سواد رسانه ای زنان و مشارکت اجتماعی آنان در هوشمند سازی شهر رابطه وجود دارد.

۵. بین عوامل زمینه ای (تحصیلات - شغل - سن - سکونت و...) زنان و مشارکت اجتماعی آنان در هوشمند

سازی شهر رابطه وجود دارد.

الگوی نظری تحقیق:

روش شناسی تحقیق

در این پژوهش از مناطق ۲۲ گانه، آن دسته مناطقی که میانگین جمعیتی و اقتصادی و جغرافیایی را داشته انتخاب شده و مورد بررسی قرار گرفته است.

از آنجایی که مناطق ۸ و ۷ جزء مناطق میانی شهر تهران می باشند و نه بافت اجتماعی بالای شهر و نه بافت اجتماعی پایین شهر نیستند و شهروندان حد میانگین وضعیت اجتماعی و اقتصادی و... نیز برخوردارند بنابراین این شهروندان (زنان) مناطق ۸ و ۷ شهرداری در این پژوهش مورد نظر قرار گرفته است.

جغرافیایی منطقه ۸ و ۷ شهرداری تهران قلمرو مکانی این تحقیق بوده و تمامی زنان که ساکن در آن و مراجعین به

شهرداری این دو منطقه ، جامعه آماری مورد نظر می‌باشند.

تحقیق حاضر با هدف واکاوی و شناسایی عوامل جامعه شناختی موثر بر مشارکت زنان در هوشمند سازی شهر تهران انجام گرفته است و برای رسید به هدف با بهره گیری از روش پیمایش نمونه ای ۳۸۴ نفری بر اساس روش نمونه گیری خوشه ای و با استفاده از فرمول کوکران از جامعه زنان بالای ۱۸ سال مناطق ۷ و ۸ شهر تهران مورد انتخاب شده است اصلاحات مورد نیاز با استفاده از پرسشنامه ای محقق ساخته جمع آوری و از طریق نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. لازم به ذکر است ابتدا از پیش آزمون جهت به منظور رفع نواقص پرسشنامه استفاده شده است .

۵- یافته ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها

الف: سیمای پاسخگویان

جدول شماره ۱: سیمای پاسخگویان

ردیف	متغیر	بعد	فراوازی	درصد
۱	تحصیلات	دیپلم و پایینتر	۹۴	۲۴
		فوق دیپلم	۷۴	۱۹
		لیسانس	۱۶۲	۴۳

۱۲	۴۶	فوق لیسانس		
۲	۸	دکتری و بالاتر		
۴۲	۱۶۲	مجرد	تاهل	۲
۵۴	۲۰۸	متاهل		
۴	۱۴	مطلقه		
۰	۰	بی پاسخ		
۳۸	۱۴۴	تا ۲ نفر	تعداد اعضای خانواده	۳
۲۹	۱۰۱	۳-۴ نفر		
۴۹	۱۹۰	بیشتر از ۴ نفر		
۲۳	۸۸	۱۸ تا ۲۴ سال	سن	۴
۳۵	۱۲۳	۲۵ تا ۳۴ سال		
۲۷	۱۰۴	۳۵ تا ۴۴ سال		
۱۲	۴۵	۴۵ تا ۵۴ سال		
۳	۱۲	۵۵ سال و بالاتر		

داده های جدول سیمای پاسخگویان نشان می دهد که :

- ۱- میزان سطح تحصیلات پاسخگویان دیپلم و پایینتر ۲۴ درصد ، فوق دیپلم ۱۹ درصد، لیسانس ۴۳ درصد، فوق لیسانس ۱۲ درصد، و دکتری و بالاتر ۲ درصد می باشند. بیشترین فراوانی مربوط به پاسخگویان دارای مدرک لیسانس با ۴۳ درصد فراوانی ها می باشد.
- ۲- از میان کل پاسخگویان ۴۲ درصد مجرد، ۵۴ درصد متاهل و ۳ درصد نیز مطلقه هستند.
- ۳- از نظر تعداد اعضای خانواده ، ۳۸ درصد پاسخگویان تا ۲ نفر ، ۲۹ درصد ۳ تا ۴ نفر و ۴۹ درصد پاسخگویان نیز خانواده ۴ نفره یا بیشتر دارند.
- سن پاسخگویان نشان می دهد که ۱۸ تا ۲۴ سال ۲۳ درصد، ۲۵ تا ۳۴ سال ۳۵ درصد، ۳۵ تا ۴۴ سال ۲۷ درصد ۴۵ تا ۵۴ سال ۱۲ درصد و ۵۵ سال و بالاتر ۳ درصد می باشند. بیشترین فراوانی مربوط به پاسخگویان دارای ۲۵ تا ۳۴ سال سن با ۳۵ درصد فراوانی ها می باشد.

ب- توصیف وضعیت متغیرها

اطلاعات و آگاهی

جدول (۱): نمرات و درصد فراوانی اطلاعات و آگاهی پاسخگویان در ارتباط با مدیریت شهری

	فراوانی	درصد	درصد واقعی	درصد تجمعی
Valid پایین	۵	۱.۳	۱.۳	۱.۳
متوسط	۱۹۶	۵۱.۰	۵۱.۰	۵۲.۳
بالا	۱۸۳	۴۷.۷	۴۷.۷	۱۰۰.۰
Total	۳۸۴	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	

با توجه به اطلاعات جدول بالا، مشاهده می شود که میانگین نمره کسب شده برابر ۲/۴۶ بوده که نشان می دهد اطلاعات و آگاهی پاسخگویان در ارتباط با مدیریت شهری (رو به متوسط) می باشد.

سودمند انگاری هوشمند سازی

جدول (۲): نمرات و درصد فراوانی نظر پاسخگویان در خصوص سودمند انگاری هوشمند سازی شهری

	فراوانی	درصد	درصد واقعی	درصد تجمعی
Valid پایین	۱	.۳	.۳	.۳
متوسط	۲۴۱	۶۲.۸	۶۲.۸	۶۳.۰
بالا	۱۴۲	۳۷.۰	۳۷.۰	۱۰۰.۰
Total	۳۸۴	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	

با توجه به اطلاعات جدول بالا، مشاهده می شود که میانگین نمره کسب شده برابر ۲/۳۶ بوده که نشان می دهد سودمند انگاری هوشمند سازی شهری از نظر پاسخگویان در (رو به متوسط) می باشد.

میزان اعتماد به مدیریت شهری

جدول (۳): نمرات و درصد فراوانی نظر پاسخگویان در خصوص میزان اعتماد به مدیریت شهری

	فراوانی	درصد	درصد واقعی	درصد تجمعی
Valid پایین	۱۲	۳.۱	۳.۱	۳.۱
متوسط	۲۱۱	۵۴.۹	۵۴.۹	۵۸.۱
بالا	۱۶۱	۴۱.۹	۴۱.۹	۱۰۰.۰
Total	۳۸۴	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	

با توجه به اطلاعات جدول بالا، مشاهده می شود که میانگین نمره کسب شده برابر ۲/۳۸ بوده که نشان می دهد میزان اعتماد به مدیریت شهری از نظر پاسخگویان در حد بالایی (متوسط رو به بالا) می باشد.

استفاده شهرداری تهران از ظرفیت پذیری

جدول (۴): نمرات و درصد فراوانی نظر پاسخگویان در خصوص استفاده شهرداری تهران از ظرفیت مردم

	فراوانی	درصد	درصد واقعی	درصد تجمعی
Valid پایین	۷	۱.۳	۱.۳	۲.۳
متوسط	۱۶۴	۴۳.۱	۴۴.۴	۴۸.۴
بالا	۲۱	۴۵.۶	۵۰.۶	۱۰۰.۰
Total	۳۸۴	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	

با توجه به اطلاعات جدول بالا، مشاهده می شود که میانگین نمره کسب شده برابر ۲/۵۵ بوده که نشان می دهد از نظر پاسخگویان استفاده شهرداری تهران از ظرفیت مردم در حد متوسطی می باشد .
استفاده و حضور در فضای مجازی

جدول (۵): نمرات و درصد فراوانی نظر پاسخگویان در خصوص استفاده و حضور در فضای مجازی

	فراوانی	درصد	درصد واقعی	درصد تجمعی
Valid پایین	۱۰	۲.۳	۲.۳	۲.۳
متوسط	۱۷۵	۴۵.۱	۴۶.۱	۴۸.۴
بالا	۲۰۰	۵۲.۶	۵۰.۶	۱۰۰.۰
Total	۳۸۴	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	

با توجه به اطلاعات جدول بالا، مشاهده می شود که میانگین نمره کسب شده برابر ۲/۴۸ بوده که نشان می دهد از نظر پاسخگویان استفاده و حضور آنها در فضای مجازی در حد متوسط بالا می باشد .
مشارکت در هوشمند سازی شهر

جدول (۶) نمرات و درصد فراوانی نظر پاسخگویان در خصوص مشارکت در هوشمند سازی شهر

	فراوانی	درصد	درصد واقعی	درصد تجمعی
Valid پایین	۴۶	۱۲.۰	۱۲.۰	۱۲.۰
متوسط	۲۵۶	۶۶.۷	۶۶.۷	۷۸.۶
بالا	۸۲	۲۱.۴	۲۱.۴	۱۰۰.۰
Total	۳۸۴	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	

با توجه به اطلاعات جدول بالا، مشاهده می شود که میانگین نمره کسب شده برابر ۲/۰۹ بوده که نشان می

دهد از نظر پاسخگویان میزان مشارکت در هوشمند سازی شهر در حد متوسط رو به پایینی می باشد.

۳-۳- آنالیز واریانس یک طرفه

جدول شماره (۱۳): آنالیز واریانس یک طرفه

مدل	جمع مربعات	درجه آزادی (df)	میانگین مربعات آزمون (F)	سطح معنی داری (sig)
رگرسیون	۵/۱۱۷	۵	۸/۰۶۲	۰/۰۰۰
باقی مانده ها	۹/۷۷۴	۷۷		
جمع	۱۴/۸۹۲	۸۲		

با توجه به معنی داری مقدار آزمون F (۸/۰۶۲) در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۱، میتوان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از متغیرهای مستقل (اطلاع رسانی و آگاهی بخشی - اعتماد اجتماعی - شبکه های اجتماعی - سودمند انگاری و مشارکت پذیری اجتماعی) و یک متغیر وابسته (هوشمندسازی شهر) مدل خوبی بوده و مجموع متغیرهای مستقل قادرند تغییرات هوشمندسازی شهر را تبیین کنند.

جدول شماره (۱۴) تاثیر رگرسیونی متغیرها

مدل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد	میزان (t)	سطح معنی داری (sig)	همبستگی ها		
	مقدار (B)	انحراف استاندارد	بتا			مرتبه صفر	تفکیکی	نیمه تفکیکی
ضریب ثابت	۲/۴۵۰	.۴۳۷		۵.۶۰۲	.۰۰۰			
اطلاعات و آگاهی	.۰۷۱	.۱۱۰	.۰۷۷	.۶۵۰	.۵۱۸	.۰۹۲	.۰۷۴	.۰۶۰
اعتماد اجتماعی	.۳۳۳	.۰۸۳	.۴۳۶	۳.۹۸۷	.۰۰۰	.۱۷۹	.۴۱۴	.۳۶۸
شبکه های اجتماعی	.۶۹۷	.۱۹۰	.۳۵۹	۳.۶۷۳	.۰۰۰	.۲۷۰	.۳۸۶	.۳۳۹
سودمند انگاری	.۶۵۷	.۱۷۰	.۴۱۰	۳.۸۶۱	.۰۰۰	.۳۰۷	.۴۰۳	-.۳۵۶

بخش اول جدول بالا تاثیر رگرسیونی هر متغیر مستقل بر وابسته را نشان می دهد. مقایسه متغیرها نشان می دهد

که: تأثیر همه متغیرهای مستقل بر وابسته معنی دار است و مولفه اعتماد اجتماعی به مدیریت باضریب رگرسیونی (Beta) برابر ۰/۴۳۶ و سودمند انگاری باضریب رگرسیونی (Beta) برابر ۰/۴۱۰ به ترتیب بالاترین تأثیر رگرسیونی را بر متغیر وابسته تحقیق داشته اند. در بخش دوم جدول میزان همبستگی مرتبه صفر (zero-order partial correlation) یعنی همبستگی بین متغیرها بدون کنترل، همبستگی تفکیکی / جزئی (partial correlation) یعنی همبستگی بین متغیرها پس از حذف اثر همبستگی دو متغیر با سایر متغیرهای مستقل، و همبستگی نیمه تفکیکی (part correlation) یعنی سنجش همبستگی بین متغیرها پس از حذف اثر خطی بقیه متغیرهای مستقل بر متغیر مستقل، آمده است. در هر سه نوع همبستگی میزان همبستگی بالایی بین مولفه های اعتماد اجتماعی و سودمند انگاری و شبکه های اجتماعی با هوشمند سازی شهر وجود دارد.

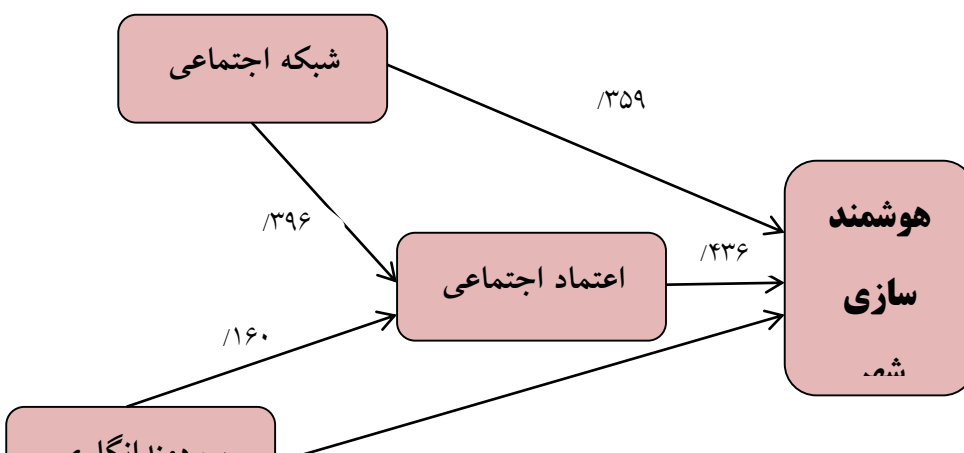
تحلیل مسیر

بمنظور سنجش کلیه تأثیرات مستقیم و غیر مستقیم متغیرهای مستقل بر وابسته و آزمون مدل مفهومی نسبت به تحلیل مسیر اقدام می نماییم. نتایج تحلیل مسیر و اثرات مستقیم و غیر مستقیم متغیرها بر متغیر وابسته (هوشمندسازی شهر) به شرح جدول زیر می باشد:

جدول شماره (۱۵): نتایج تحلیل مسیر

متغیرها	انواع تأثیر		کل
	مستقیم	غیر مستقیم	
اطلاع رسانی و آگاهی بخشی	-	-	-
اعتماد اجتماعی	۰/۴۳۶	-	۰/۴۳۶
شبکه های اجتماعی	۰/۳۵۹	۰/۱۷۲	۰/۵۳۱
سودمند انگاری	۰/۴۱۰	۰/۰۶۹	۰/۴۷۹

نمودار تحلیل مسیر:

نمودار: تحلیل مسیر

با توجه به نتایج به دست آمده موارد زیر را میتوان عنوان نمود:

۱. متغیرهای شبکه های اجتماعی و سودمند انگاری هم به طور مستقیم و هم به شکل غیر مستقیم بر متغیر وابسته (هوشمندسازی) تأثیر گذار می باشند.
۲. متغیر اعتماد اجتماعی فقط به طور مستقیم بر متغیر وابسته (هوشمندسازی) تأثیر گذار می باشند.
۳. میزان تأثیر کل هر متغیر مستقل بر متغیر وابسته عبارت است از جمع تأثیرات مستقیم با غیر مستقیم هر متغیر. بنابراین:

الف- تأثیر کل متغیر اعتماد اجتماعی بر متغیر هوشمندسازی شهر برابر $0/571$ می باشد.

ب- تأثیر کل متغیر شبکه اجتماعی بر متغیر هوشمندسازی شهر برابر $0/531$ می باشد.

پ- تأثیر کل متغیر سودمند انگاری بر متغیر هوشمندسازی شهر برابر $0/479$ می باشد.

۴. در بین متغیر های مستقل بیشترین تأثیر را متغیر شبکه اجتماعی بر هوشمندسازی شهر دارد. همچنین متغیر سودمند انگاری در رتبه دوم قرار دارد و متغیر اعتماد اجتماعی در رتبه سوم قرار دارد. متغیرهای مشارکت پذیری و اطلاع رسانی نیز تأثیر رگرسیونی ندارند.

نتیجه گیری :

در بین متغیر های مستقل بیشترین تأثیر را متغیر شبکه اجتماعی بر هوشمندسازی شهر دارد. همچنین متغیر سودمند انگاری در رتبه دوم قرار دارد و متغیر اعتماد اجتماعی در رتبه سوم قرار دارد. متغیرهای مشارکت پذیری و اطلاع رسانی نیز تأثیر رگرسیونی ندارند

بر اساس یافته های پیمایشی اعتماد سازی در شهروند و بالا بردن سطح اطلاعات و آگاهی آنان از درگاه های رسانه ها و فضای شبکه های اجتماعی باعث ترغیب شهروندان در مشارکت اجتماعی آنان نیز خواهد شد. رابطه آگاهی شهروندان و مشارکت آنان رابطه معنا دار را نشان می دهد.

در دنیای فن آوری جدید ساختارها عوض شده اند در دنیای واقعی اگر تعداد اعضای یک خانواده بیشتر باشد امکان دسترسی به تحصیلات عالی کمتر و براین اساس افراد در خانوار های پر جمعیت نمی توانستند مثل خانواده های کم جمعیت تحصیل کرده و به شرایط مطلوب سطح بالای جامعه برسند در حالی که در شهر هوشمند اطلاعات به سهولت و بطور یکسان در اختیار تمامی شهروندان قرار می گیرد و این سطح از آگاهی و اطلاعات به راحتی برای همگان بدست می آید. چنانچه در تحقیقات گذشته دیده شده میزان تحصیلات زنان در مشارکت آنان در پیشرفت اقتصادی قابل توجه بود است اما یافته این پژوهش نشان می دهد تحصیلات و سن و محل سکونت و نحوه زندگی آنان ... تاثیری در تعاملات اجتماعی آنان در فضای مجازی ندارد .

اما امروزه در فضاهای مجازی انواع خدمات و اطلاعات از جمله خریدهای آنلاین، پرداخت قبوض، رزرو انواع بلیط، ثبت نام های مختلف و... غیر حضوری توسط تمامی افراد جامعه یکسان انجام می شود و بر خلاف پیش فرض های دنیای واقعی در شهر هوشمند دیگر سن و سطح تحصیلات نوع شغل و درآمد در عدم استفاده و میزان بهره مندی از این امکانات موثر نمی باشند و ما وارد دنیای جدیدی شده ایم که ساختارهای جدید خودش را دارد. بنابراین در پژوهش حاضر این رابطه معنا داری بین میزان اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی شهروندان در هوشمندسازی شهر وجود دارد. در باب تأثیر میزان مصرف رسانه ای و ضریب نفوذ مصرف اینترنت، و مصرف ماهواره، تلویزیون و روزنامه با ابزارهای هوشمند میزان مشارکت اجتماعی همبستگی معناداری دارد و درصد اطمینان وجود دارد؛ بدین صورت که با فزونی گرفتن شبکه های اجتماعی و سیستم های هوشمند از میزان مشارکت حضوری نیز کاسته می شود، حال آنکه با بالا رفتن مصرف اینترنت و تحولات تکنولوژی و ارتباطی روز به روز حذف ارتباطات فردی پیش بینی شده است. از این رو، باید به تقویت زیر ساخت های الکترونیکی داخلی برای جذب مخاطبان و هدایت آنها به امور مشارکت اجتماعی بیشتر در جامعه باید پرداخت و همچنین سود بیشتر مخاطب را ترغیب نیز می نماید.

با توجه به اینکه گروهی از افراد جامعه به توانمندی کامل استفاده از خدمات هوشمند نرسیده اند به نظر می رسد باید در جوامع در حال توسعه به مدیران شهری این اختیارات داده شود تا آموزشهای همگانی و ترویج استفاده از خدمات غیر حضوری و ارائه خدمات بهتر جهت تمامی شهروندان اختصاص یافته و سطح اعتماد و آگاهی و مشارکت در عموم نیز باید لحاظ شود.

منابع

الف- فارسی

اکبری، امین. (۱۳۸۳). «نقش سرمایه اجتماعی در مشارکت: بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی در مشارکت سیاسی اجتماعی» پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم اجتماعی. دانشگاه تهران.

بوردیو، پ. (۱۳۸۰). «دلایل علمی و انتخاب عقلانی». ترجمه مرتضی مردیها. تهران: انتشارات نقش و نگار. بیات، بهرام. (۱۳۸۲). «آسیب‌ها و ناهنجاری‌های اجتماعی». پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی. روستایی، شهرپور و پورمحمدی، محمدرضا و قنبری، حکیمه. (۱۳۹۷). «تئوری شهر هوشمند و ارزیابی مولفه های زیرساختی آن در مدیریت شهری».

رسمیوئل کلمن، جیمز. (۱۳۷۷). «بنیادهای نظریه اجتماعی». ترجمه منوچهر صبوری. چاپ اول. تهران: نشر نی. شارع‌پور، محمود. (۱۳۸۰). «فرسایش سرمایه اجتماعی و پیامدهای آن». نامه انجمن جامعه‌شناسی ایران. شماره ۳. صص ۱۱۲-۱۰۱. دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.

رحمان زاده، سید علی. (۱۳۹۷). «بکارگیری فن آوریهای نوین اطلاعاتی و ارتباطاتی و نقش آن در رضایتمندی گردشگران اماکن مذهبی». شماره ۳۸. صص ۵۲۹-۵۴۷.

سیف‌الدینی، فرانک و پوراحمد، احمد و زیاری، کرامت .. ، دهقانی الوار، سید علی نادر. (۱۳۹۲). «بررسی بسترها و موانع رشد شهر هوشمند در شهرهای میانی مورد مطالعه موردی: شهر خرم‌آباد». آمایش سرزمین. دوره ۵. شماره ۲. صص ۲۶۰-۲۴۱.

شارع‌پور، م و همکاران. (۱۳۹۳). «بررسی مسائل اجتماعی ایران ابعاد و کارکردهای سرمایه اجتماعی و پیامدهای حاصل از

فرسایش آن». تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.

فیلد، جان، (۱۳۸۶). سرمایه اجتماعی. ترجمه غلامرضا غفاری و حسین رضایی. تهران انتشارات کویر.

کاستلز، مانوئل. (۱۳۹۳). قدرت ارتباطات. مترجم: حسین بصیریان جهرمی. پژوهشگاه فرهنگ و هنر و ارتباطات.

شارع پور، محمود. (۱۳۸۰). « فرسایش سرمایه اجتماعی و پیامدهای آن». نامه انجمن جامعه‌شناسی ایران، شماره ۳. صص ۱۱۲-۱۰۱، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.

مهدی‌زاده، س.م. (۱۳۹۳). نظریه‌های رسانه؛ اندیشه‌های رایج و دیدگاه انتقادی. انتشارات همشهری. چاپ چهارم.

نقش شبکه‌های اجتماعی موبایلی در زندگی زنان (مطالعه موردی: شهر رشت).

کلمن، جیمز. (۱۳۷۷). « بنیادهای نظریه اجتماعی»، ترجمه منوچهر صبوری، چاپ اول، تهران: نشر نی.

استیلروهمکاران: ۲۰۰۳

ب- انگلیسی

-Andy, P., & John Tomaney J. 2009, The state and uneven

Cox, robert.(1987). "production, power & world order", Newyork, columbia university press

Cox, robert.(1987). "production, power & world order", Newyork, columbia

-university press.

Radnitzky, gerard. (1997). "strong social systems: Voluntary vs. coercive orders",

in grandradnitzky, values and the social order, England, Averbury

Stanely, aronowitz. (1995). "reflections on identity" in identity in question, by john

rajchman (edi) New york and london, routledge.

the American Academy of Political and Social Science 67: 130-138

Putnam, R. D. (2000). Bowling alone: The collapse and revival of

Bourdieu, Pierre, 1386, the forms of capital, in j. Richardson handbook of theory and-

Field, John., 2003. "Social Capital". Published by Routledge, London, UK.-

Title

Explaining the factors affecting women's participation in smartening the city (in the Corona crisis)

Abstract

The smartening or smartening of collective life is one of the pervasive issues in the present age that has become a concern for management structures. In the field of smartening, public participation is considered as one of the guarantees of success. The purpose of this article is to explain the factors affecting women's participation in smartening the city of Tehran in the corona crisis. By survey method and with the statistical population of all women 18 years and older in districts 7 and 8 of Tehran, 384 people were selected by cluster sampling. . Theories of participation, social capital, and network society have been used to explain the subject theoretically and extract the hypotheses. Findings show that social network variables and utilitarianism directly and indirectly affect the dependent variable (intelligence). The variable of social trust only directly affects the dependent variable (intelligence). Also, the total effect of social trust variable on city smartness variable is equal to 0.571 and the total effect of social network variable on city smartness variable is equal to 0.531. And the total effect of utility variable on city smartness variable is equal to 0.547